

OBSAH

HLAVNÍ AUTOŘI KAPITOL	13
ÚVOD	17
1. ZÁKLADY KLINICKÉ NEUROPSYCHOLOGIE	21
<i>(Marek Preiss)</i>	
1.1 Z historie neuropsychologie	21
1.2 Základní neuropsychologická terminologie	28
1.3 Chování	30
1.4 Pozornost	36
1.5 Měření kognitivního deficitu	39
1.5.1 Měření deficitu porovnáním s výkonem zdravých osob	39
1.5.2 Kvalitativní určování kognitivních deficitů	41
1.6 Měření klinicky signifikantní změny (od souborů k jednotlivcům)	43
1.6.1 Klinicky významná změna	43
1.6.2 Kritika, námitky, alternativy	46
1.6.3 Diskuze	49
1.6.4 Závěr	49
1.7 Cíle neuropsychologického vyšetření	50
1.8 Neuropsychologický nálezn	52
1.9 Ekologická validita	59
1.9.1 Definice ekologické validity	60
1.9.2 Problém multifunkčnosti psychologických testů	61
1.9.3 Kvalita vyšetření jako nespecifický způsob zlepšení ekologické validity	61
1.9.4 Příklady zkoumání ekologické validity	62
1.9.5 Ergoterapie – prostředník mezi běžným životem a testem	64
1.9.6 Pyramida zkoumání ekologické validity	64
1.9.7 K diskuzi o významu ekologické validity	66
1.9.8 Vydavatelé testů	66
1.9.9 Závěr	67
1.10 Odhad premorbidního stavu	68
1.11 Neuropsychologické testy	70
1.11.1 Screeningové a podrobné vyšetření	75
1.12 Vliv nácviku	83
1.13 Simulace	87
1.14 Stárnutí norem	89
1.15 Stárnutí	90

1.16	Neuropsychologické testy v ČR	97
1.17	Osobnost a psychosociální následky poškození mozku	102
1.18	Neuropsychologická rehabilitace	106
1.19	Modely fungování mozku a kognitivních funkcí	110
1.20	Začínáme s neuropsychologií v klinické psychologii	116
1.21	Doporučená a použitá literatura	118
2.	VYBRANÉ KAPITOLY Z HISTORIE VÝZKUMU PAMĚTI	
	A AMNESTICKÉ SYNDROMY	127
	<i>(Vladimír Línek)</i>	
2.1	Krátkodobá paměť versus dlouhodobá paměť	127
2.2	Hipokampální krajina	129
2.3	Sedmdesátá léta – nové koncepce paměti	130
2.4	Klinické studie osmdesátých let	131
2.5	Výzkum konsolidace	132
2.6	Frontální oblasti	132
	2.6.1 Definice některých pojmů	132
	2.6.2 Klinická část	134
2.7	Základní principy kognitivní terapie	138
2.8	Doporučená a použitá literatura.	142
3.	KOGNITIVNÍ DEFICITY ZPŮSOBENÉ UŽÍVÁNÍM NÁVYKOVÝCH	
	LÁTEK	145
	<i>(Michal Miovský)</i>	
3.1	Kognitivní deficity způsobené užíváním alkoholu	147
	<i>(Karel Nešpor)</i>	
	3.1.1 Krátkodobé poruchy kognitivních funkcí vyvolané alkoholem	147
	3.1.2 Dlouhodobější poruchy kognitivních funkcí vyvolané alkoholem	149
	3.1.3 Kombinace alkoholového poškození kognitivních funkcí a poškození kognitivních funkcí jiné etiologie	150
	3.1.4 Fetální alkoholový syndrom a ARND	151
3.2	Kognitivní deficity způsobené užíváním nikotinu	151
	<i>(Pavel Kubů)</i>	
	3.2.1 Nikotin při kompenzaci kognitivních deficitů různé etiologie	152
	3.2.2 Vliv prenatální expozice kouření cigaret na kognitivní funkce dítěte	153
3.3	Kognitivní deficity způsobené užíváním stimulancí	153
	<i>(Danica Klemková)</i>	
	3.3.1 Akutní intoxikace, dlouhodobé užívání stimulačních látek a jejich souvislost s kognitivními funkcemi	153
	3.3.2 Účinky stimulancí na mozek	154
	3.3.3 Kognitivní deficity u uživatelů stimulancí	156
3.4	Kognitivní deficity způsobené užíváním MDMA	157
	<i>(Tomáš Páleníček)</i>	
3.5	Kognitivní deficity způsobené užíváním konopných drog	160
	<i>(Lenka Miovská, Michal Miovský)</i>	

3.5.1	Účinky na mozek	161
3.5.2	Důsledky akutní intoxikace	162
3.5.3	Důsledky krátkodobého a dlouhodobého užívání marihuany	162
3.5.4	Metodologická omezení	164
3.6	Kognitivní deficit způsobené užíváním opioidů . . . . . (<i>Lenka Miovská, Michal Miovský</i>)	165
3.6.1	Účinky na centrální nervový systém	165
3.6.2	Opioidy užívané pro zvládnání bolesti	166
3.6.3	Kognitivní dysfunkce u uživatelů heroínu	168
3.7	Kognitivní deficit způsobené užíváním těkavých látek . . . . . (<i>Lenka Miovská, Michal Miovský</i>)	168
3.7.1	Účinky na centrální nervový systém	169
3.7.2	Akutní intoxikace	170
3.7.3	Účinky krátkodobého a dlouhodobého užívání	170
3.8	Diagnostika kognitivních deficitů u uživatelů návykových látek	171
3.9	Možnosti prevence a léčby kognitivních deficitů způsobených návykovými látkami	173
3.10	Souhrn	175
3.11	Klíčová slova	176
3.12	Doporučená a použitá literatura	177
4.	KOGNITIVNÍ DEFICIT U SCHIZOFRENIE	189
	(<i>Hana Kučerová, Zuzana Říhová</i>)	
4.1	Úvod	189
4.1.1	Vymezení pojmu schizofrenie	189
4.1.2	Kognitivní funkce u schizofrenie	190
4.2	Zahraniční a české neuropsychologické studie	191
4.3	Prevalence i incidence schizofrenie	196
4.4	Hlavní domény měřených kognitivních funkcí	197
4.4.1	Historická perspektiva pojmu kognitivní funkce u schizofrenie	198
4.4.2	Oblasti kognitivní dysfunkce u schizofrenie	199
4.4.3	Koreláty kognitivních funkcí	206
4.5	Kognitivní deficit a subtypy schizofrenie	208
4.6	Psychosociální důsledky kognitivního poškození	208
4.7	Měření kognitivních funkcí	208
4.7.1	Testové metody	209
4.8	Průběh kognitivního deficitu	210
4.9	Zobrazovací metody u schizofrenie	213
4.10	Návrh vyšetření	216
4.11	Rehabilitace a psychoterapie kognitivního deficitu	220
4.12	Invalidita	222
4.13	Závěr	222
4.14	Souhrn	223
4.15	Klíčová slova	224
4.16	Doporučená a použitá literatura	226

5. KOGNITIVNÍ DEFICIT U DEPRESIVNÍ PORUCHY	235
<i>(Marek Preiss, Hana Kučerová, Petra Navrátilová, Michal Černík)</i>	
5.1 Úvod	235
5.1.1 Unipolární depresivní porucha a kognitivní deficit: naznačené souvislosti	235
5.1.2 Historie zkoumání kognitivního výkonu u unipolární depresivní poruchy	237
5.2 Přehled výsledků zahraničních a českých neuropsychologických studií	238
5.2.1 Výskyt kognitivního deficitu u unipolární deprese	238
5.2.2 Specifické versus globálně-difuzní poškození	240
5.2.3 Příčiny kognitivního deficitu	241
5.3 Prevalence	243
5.4 Hlavní domény měřených funkcí	244
5.5 Průběh	246
5.5.1 Předchází deprese kognitivnímu deficitu?	246
5.5.2 Klinické faktory ovlivňující kognitivní výkonnost depresivních pacientů	247
5.5.3 Kognitivní deficit v remisi	252
5.6 Výsledky zobrazovacích metod	253
5.7 Měření kognitivního deficitu u deprese	256
5.8 Návrh typizovaného vyšetření kognitivních funkcí u depresivní poruchy	258
5.9 Rehabilitace a psychoterapie pacientů s kognitivním deficitem	260
5.10 Invalidita	261
5.11 Závěr	262
5.12 Souhrn	264
5.13 Klíčová slova	265
5.14 Doporučená a použitá literatura	265
6. KOGNITIVNÍ FUNKCE U PORUCH PŘÍJMU POTRAVY	269
<i>(Hana Papežová)</i>	
6.1 Úvod	269
6.2 Epidemiologie	269
6.3 České a zahraniční studie neuropsychologie PPP	270
6.4 Hlavní domény měřených kognitivních funkcí	272
6.4.1 Kognitivní flexibilita u AN – set-shifting	272
6.4.2 Specifické kognitivní poškození a hladiny estrogenů	273
6.4.3 Kognitivní dysfunkce, vnímání vlastního těla a disociace	273
6.4.4 Kognitivní dysfunkce a percepce bolesti	274
6.5 Neuropsychologické testy	274
6.6 Průběh kognitivního deficitu	276
6.7 Řízení příjmu potravy a výsledky zobrazovacích metod	277
6.8 Návrh typizovaného vyšetření kognitivních funkcí	279
6.9 Rehabilitace a psychoterapie kognitivního deficitu	280
6.10 Invalidita	280
6.11 Závěr	280
6.12 Souhrn	281

6.13	Klíčová slova	281
6.14	Přílohy	282
6.15	Doporučená a použitá literatura	286
7.	MOŽNOSTI FARMAKOLOGICKÉHO OVLIVNĚNÍ KOGNITIVNÍHO DEFICITU U SCHIZOFRENIE	293
	<i>(Pavel Mohr)</i>	
7.1	Schizofrenie a kognice	293
7.2	Antipsychotika	294
7.2.1	Klasická (typická) antipsychotika	294
7.2.2	Antipsychotika druhé generace (atypická)	295
7.3	Farmakologické ovlivnění jednotlivých neurotransmitterových systémů	296
7.3.1	Dopamin	296
7.3.2	Serotonin	296
7.3.3	Noradrenalin	296
7.3.4	Acetylcholin	296
7.3.5	Glutamát	297
7.3.6	Ostatní farmakologické intervence	297
7.4	Závěr	298
7.5	Souhrn	299
7.6	Klíčová slova	300
7.7	Doporučená a použitá literatura	301
8.	KOGNITIVNÍ EFEKT ANTIDEPRESIV	305
	<i>(Miloslav Kopeček)</i>	
8.1	Úvod	305
8.2	Antidepresiva ovlivňující monoaminergní neurotransmitery	305
8.3	Antidepresiva ovlivňující postsynaptické receptory	306
8.4	Antidepresiva ovlivňující buněčnou expresi a neuromodulaci	307
8.5	Zobrazovací metody u depresivní poruchy	308
8.6	Dělení antidepresiv	308
8.7	Metodická úskalí hodnocení vlivu antidepresiv na kognitivní funkce	312
8.7.1	Používané testy	314
8.8	Antidepresiva a kognitivní funkce zdravých dobrovolníků	315
8.9	Souhrnný efekt antidepresiv na bdělost	321
8.10	Antidepresiva a kognitivní funkce depresivních pacientů	322
8.11	Vliv elektrokonvulzivní terapie na kognici	324
8.12	Vliv repetitivní transkraniální magnetické stimulace na kognici	325
8.13	Závěr	325
8.14	Souhrn	326
8.15	Klíčová slova	326
8.16	Doporučená a použitá literatura	328

9. ÚVOD DO PROBLEMATIKY NEUROPSYCHOLOGICKÉ REHABILITACE	333
<i>(Mabel Rodriguez)</i>	
9.1 Úvod	333
9.2 Vymezení pojmů v neuropsychologické rehabilitaci	335
9.3 Praktická doporučení pro provádění neuropsychologické rehabilitace	336
9.4 Přístupy, strategie, modely	338
9.4.1 Základní teoretické a praktické přístupy	338
9.4.2 Kombinovaný model	338
9.4.3 Holistický model	340
9.4.4 Strategie	340
9.5 Efektivita kognitivní rehabilitace: meta-analýzy studií a doporučení pro klinickou praxi	341
9.6 Závěr	344
9.7 Klíčová slova	345
9.8 Doporučená a použitá literatura	346
10. KOGNITIVNÍ REHABILITACE U PACIENTŮ SE SCHIZOFRENIÍ	349
<i>(Pavla Perglová)</i>	
10.1 Je kognitivní rehabilitace efektivní metodou u pacientů se schizofrenií?	349
10.1.1 Pochybnosti	349
10.1.2 Některé studie sledující efekty kognitivní rehabilitace	351
10.2 Specifika kognitivní rehabilitace u pacientů se schizofrenií	353
10.3 Aktuální trendy v kognitivní rehabilitaci u schizofrenie ve světě	356
10.3.1 Některé zahraniční programy	357
10.4 Některé zkušenosti s kognitivní rehabilitací u pacientů se schizofrenií v České republice	358
10.4.1 Kognitivní rehabilitace v programu Student (občanské sdružení Baobab)	358
10.4.2 Kognitivní rehabilitace v denním psychoterapeutickém sanatoriu Ondřejov	360
10.5 Doporučená a použitá literatura	360
11. BUDOUCNOST NEUROPSYCHOLOGIE	363
<i>(Petr Kulišířák)</i>	
11.1 Současný stav a výhledy do budoucna v naší neuropsychologii	366
11.2 Neuropsychologie v psychiatrii a neurologii	367
11.2.1 Metody (neuropsychologické techniky, testy apod.)	367
11.3 Vzdělávání	368
11.4 Význam zobrazovacích technik mozku pro neuropsychologii	370
11.5 Futurologický výhled	371
11.6 Doporučená a použitá literatura	371

PŘÍLOHY

PAMĚŤOVÝ TEST UČENÍ	375
Historie testu	375
Administrace	375
Hodnocení	375
Alternativní verze	376
Normy	376
Podněťová slova pro paměťový test učení	378
Doporučená a použitá literatura	379
LOGICKÁ PAMĚŤ	381
Logická paměť I	381
Logická paměť II	381
Záznamový arch	381
Normy	381
Alternativní verze	382
Povídka C – alternativní verze	382
Povídka D – alternativní verze	383
Doporučená a použitá literatura	387
VERBÁLNÍ FLUENCE	389
Historie testu	389
Administrace	389
Skórování	389
Záznamový arch	390
Normy	390
Doporučená a použitá literatura	392
KOGNITIVNÍ ODHAD JAKO EXEKUTIVNÍ FUNKCE	393
Úvod	393
Administrace	393
Normy	394
Doporučená a použitá literatura	396
TRAIL MAKING TEST	397
Historie testu	397
Administrace	397
Skórování	398
Záznamový arch	398
Normy	398
Doporučená a použitá literatura	402
ČÍSELNÝ ČTVEREC	403
Historie	403
Administrace	403

Normy	403
Doporučená a použitá literatura	405
TEST TVORBY RODOKMENU	407
Historie	407
Administrace	407
Normy	408
Doporučená a použitá literatura	408
REJSTRÍK	409

